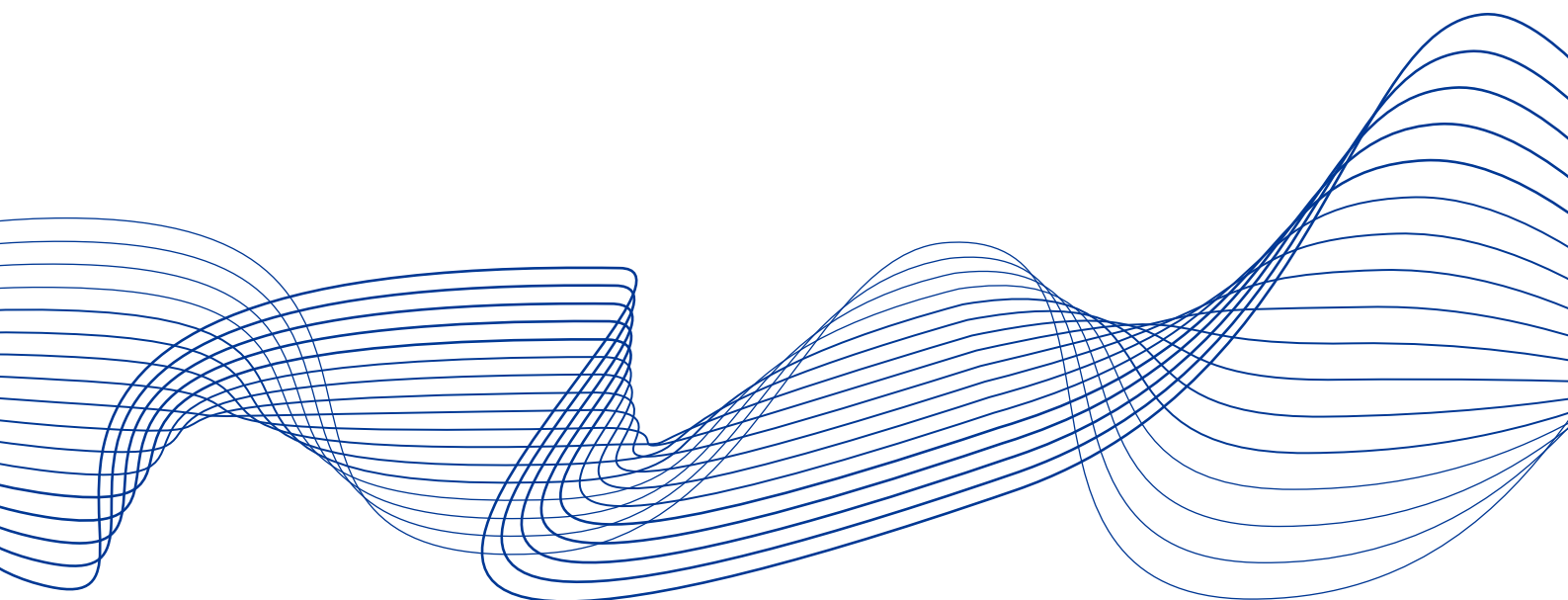

Godišnje izvješće

2020.

ESRB

Europski odbor za sistemske rizike

Europski sustav financijskog nadzora

Sadržaj

Predgovor	2
Kratki pregled	4
Imprint	7

Predgovor

S velikim zadovoljstvom predstavljam deseto godišnje izvješće Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB), koje obuhvaća razdoblje od 1. travnja 2020. do 31. ožujka 2021. Godišnje izvješće ESRB-a važan je dio ESRB-ova komunikacijskog okvira, kojem je cilj transparentnost i odgovornost u odnosu prema suzakonodavcima u Europskoj uniji i prema europskoj široj javnosti.

Godinu 2020. obilježila je pandemija bolesti COVID-19, koja je, osim što je prouzročila šokantan broj smrtnih slučajeva, razorila gospodarstva diljem svijeta i uništila egzistenciju mnogih ljudi. U trenutku izbijanja krize financijski sustav bio je otporniji nego uoči globalne financijske krize. Međutim, gubitci realnoga gospodarstva mogu dovesti do povećanja slabosti u financijskom sustavu. Sve takve slabosti mogle su narušiti funkcioniranje financijskog sektora u vrijeme kad je usmjeravanje likvidnosti u gospodarstvo bilo od ključne važnosti.

U tim okolnostima ESRB je prešao na krizno djelovanje u travnju i svibnju 2020.: sastanci povezani s politikom održavali su se virtualno i većom učestalošću. Potom je zadržao smjer politike i poduzeo mjere za sprječavanje i ublažavanje učinaka pandemije na financijsku stabilnost.

Prioritetna su područja obuhvaćala 1) posljedice programa kreditnih jamstava i drugih fiskalnih mjera zaštite realnog gospodarstva za financijski sustav, 2) nelikvidnost tržišta i njezine posljedice za upravitelje imovinom i osiguravatelje, 3) učinak procikličkog smanjenja rejtinga obveznica na tržišta i subjekte, 4) ograničenja isplate dividendi, otkupa dionica i drugih isplata na razini sustava te 5) likvidnosne rizike koji proizlaze iz maržnih poziva.

U godišnjem izvješću podrobno se opisuju donesene mjere i utvrđuju aktivnosti ESRB-a povezane s politikama. Bankarski sektor bio je pod posebnim povećalom jer će sve veći kreditni rizik povezan s gospodarskim posljedicama pandemije tek s vremenom postati potpuno vidljiv. Djelovanje ESRB-a uključuje proučavanje načina upotrebe zaštitnih slojeva kapitala kako bi se osiguralo da banke mogu odobravati zajmove realnom gospodarstvu tijekom cijelog gospodarskog ciklusa kao i utvrđivanje načina izgradnje kapaciteta, u javnom i u privatnom sektoru, za upravljanje mogućim porastom korporativnih -nesolventnosti.

S obzirom na to da se gospodarske i financijske posljedice pandemije i dalje brzo razvijaju, ovogodišnje godišnje izvješće iznimno sadržava ESRB-ovu procjenu rizika do lipnja 2021. Utvrđeni su sljedeći glavni rizici: 1) mogući porast slučajeva nesolventnosti u privatnom sektoru koji je posljedica duboke globalne recesije, 2) makroekonomsko okružje koje je nepovoljno za banke, osiguravatelje i mirovinske fondove, 3) naglo ponovno određivanje cijene rizika i nelikvidnost tržišta, 4) velike korekcije cijena na tržištima stambenih i poslovnih nekretnina te 5) moguća ponovna pojava rizika financiranja država. ESRB-ovom procjenom rizika obuhvaćene su i prijetnje koje proizlaze iz kiberincidenata na razini sustava, poremećaja u ključnim financijskim infrastrukturama te rizika povezanih s klimatskim promjenama i prijelaznih rizika a koje su i dalje iznimno važne za dugoročnu financijsku stabilnost.

Tijekom prošle godine ESRB je nastavio provoditi aktivnosti koje je započeo prije izbijanja pandemije. Na primjer, dostavio je odgovor u sklopu savjetovanja Europske komisije o preispitivanju bonitetnog okvira za sektor osiguranja i o preispitivanju pravila kojima se uređuju alternativni investicijski fondovi radi razvoja makrobonitetnog okvira za područja izvan bankarskog sektora. Osim toga, ESRB je davao mišljenja o izvješćima Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala o različitim aspektima središnjeg kliringa.

Tijekom izvještajnog razdoblja nekoliko je dragih i cijenjenih kolega otišlo i provedena su nova imenovanja. Željela bih srdačno zahvaliti bivšem predsjedniku i potpredsjedniku Savjetodavnog znanstvenog odbora (ASC) Richardu Portesu i bivšem supredsjedniku radne skupine za analizu (AWG) Thomasu Schepensu na njihovim doprinosima radu ESRB-a.

Osim toga, poželjela bih srdačnu dobrodošlicu potpredsjednici središnje banke Deutsche Bundesbank Claudiji Buch kao potpredsjednici Savjetodavnog tehničkog odbora, Stevenu Cecchettiju kao potpredsjedniku ASC-a i Emmanuelli Assouan kao supredsjednici AWG-a.

Christine Lagarde
predsjednica ESRB-a

Kratki pregled

Izvešćem je obuhvaćeno razdoblje od početka travnja 2020. do kraja ožujka 2021., koje je obilježila pandemija bolesti COVID-19. Ta je pandemija prouzročila ekstreman gospodarski šok za globalno gospodarstvo i gospodarstvo EU-a te sve veće rizike za financijsku stabilnost.

Po izbijanju pandemije bolesti COVID-19 tijela EU-a, nacionalne vlade, središnje banke te nadzorna i sanacijska tijela poduzeli su dosad neviđene korake da podupru gospodarstvo. Opći odbor ESRB-a prvo je odgovorio utvrđivanjem pet prioriteta područja, na kojima je poduzeo sljedeće mjere: posljedice programa jamstava i drugih fiskalnih mjera zaštite realnog gospodarstva za financijski sustav; nelikvidnost tržišta i njezine posljedice za upravitelje imovinom i osiguravatelje; utjecaj smanjenja rejtinga obveznica velikih razmjera na tržišta i subjekte u cijelom financijskom sustavu; ograničenja isplate dividendi, otkupa dionica i drugih isplata na razini sustava te likvidnosni rizici koji proizlaze iz maržnih poziva. Tijekom 2020. ESRB je dopunio svoj početni odgovor na krizu ispitivanjem mogućih mjera kojima bi se bankama pomoglo u financiranju oporavka. Te su aktivnosti obuhvaćale širu upotrebu i dostupnost zaštitnih slojeva kapitala i makrobonitetnih alata, provođenje postupaka u slučaju nesolventnosti poduzeća, funkcioniranje okvira oporavka i sanacije banaka te rješavanje problema neprihodonosnih kredita, uključujući prijenos rizika na ostale dijelove privatnog sektora u kojima se oni mogu bolje apsorbirati.

ESRB redovito procjenjuje rizike za financijsku stabilnost prouzročene pandemijom bolesti COVID-19, stoga procjena rizika opisana u ovom izvješću uključuje kretanja do lipnja 2021. Klasificirao je rizik raširenog neispunavanja obveza u realnom gospodarstvu kao ozbiljan sistemski rizik za financijsku stabilnost u EU-u (rizik 1); rizik koji proizlazi iz makroekonomskog okruženja koje je nepovoljno za banke, osiguravatelje i mirovinske sustave kao povećani rizik za financijsku stabilnost (rizik 2); rizik koji proizlazi iz ponovne pojave rizika financiranja država i zabrinutosti povezane s održivošću duga kao povećani rizik (rizik 3) i rizik koji proizlazi iz nestabilnosti i mjestimične nelikvidnosti na financijskim tržištima kao povećani rizik (rizik 4). Nadalje, ESRB zaključuje da su se povećali operativni rizici, na primjer rizici koji bi mogli proizići iz kiberincidenta na razini sustava (rizik 5), dok bi sistemske rizike povezane s financijskim poremećajima u ključnim financijskim infrastrukturama (rizik 6) i rizike povezane s klimatskim promjenama (rizik 7) trebalo pratiti. Kako bi se poboljšalo praćenje rizika, posebno međusobne povezanosti u financijskom sektoru, ESRB je izdao preporuku o upotrebi identifikatora pravnog subjekta.¹

ESRB je pridonio otpornosti bankarskog sektora, posebno s obzirom na očekivani učinak krize prouzročene bolešću COVID-19. Kad je riječ o prioritetnoj temi procjene posljedica programa državnih jamstava i drugih fiskalnih mjera na financijsku stabilnost, ESRB je poslao dopis Vijeću za ekonomske i financijske poslove, kojim potiče na suradnju i razmjenu informacija između nacionalnih fiskalnih i makrobonitetnih tijela², te naknadnu preporuku kojom se uvode minimalni zahtjevi za nacionalno praćenje i uspostavlja okvir za izvješćivanje ESRB-a³. Na temelju tog praćenja ESRB je u veljači 2021. objavio izvješće o posljedicama mjera potpore zbog bolesti

¹ [Preporuka Europskog odbora za sistemske rizike od 24. rujna 2020. o identifikaciji pravnih osoba](#) (ESRB/2020/12).

² [Dopis članovima ECOFIN-a o posljedicama zaštite realnog gospodarstva](#).

³ [Preporuka Europskog odbora za sistemske rizike od 27. svibnja 2020. o praćenju utjecaja moratorija na dugove na financijsku stabilnost, te sustava državnih jamstava i drugih mjera fiskalne prirode poduzetih radi zaštite realnog gospodarstva kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19](#) (ESRB/2020/8).

COVID-19 za financijsku stabilnost⁴. Preporuka ESRB-a o ograničavanju raspodjela⁵ bila je još jedna ključna inicijativa za održavanje otpornosti financijskog sustava. Njom su obuhvaćene kreditne institucije, investicijska društva, (re)osiguravatelji i središnje druge ugovorne strane a preporuka je izmijenjena i produljena u prosincu 2020.

ESRB je nastavio pridonositi usklađivanju makrobonitetne politike u bankarskom sektoru u Europskoj uniji. U vezi s tim izdao je mišljenje o belgijskoj makrobonitetnoj mjeri na temelju članka 458. uredbе o kapitalnim zahtjevima (CRR), kojom je produljeno razdoblje primjene njihove postojeće strože mjere usmjerene na ponderu rizika za izloženosti stambenim nekretninama⁶. ESRB je izdao i mišljenje o francuskoj makrobonitetnoj mjeri na temelju članka 458. CRR-a, kojom je produljeno razdoblje primjene njihovih postojećih strožih zahtjeva za velike izloženosti u pogledu visokozaduženih velikih nefinancijskih društava. Jedno mišljenje ESRB-a odnosi se na proširenje švedske strože makrobonitetne mjere u skladu s člankom 458. CRR-a, kojom se određuje donja granica pondera rizika za izloženosti stambenim nekretninama. ESRB je izdao i preporuku o norveškoj makrobonitetnoj mjeri kojom se uspostavlja zaštitni sloj za sistemski rizik⁷. Uz to preporučio je da se uzajamno primjenjuju nacionalna mjera koja nije obuhvaćena CRR-om ili direktivom o kapitalnim zahtjevima (CRD) u Luksemburgu te spomenuti zaštitni sloj za sistemski rizik i mjere iz članka 458. CRR-a za sektore stambenih i poslovnih nekretnina u Norveškoj. Općenitije govoreći, i dalje je pratio makrobonitetne mjere donesene u Europskoj uniji i omogućavao razmjenu mišljenja o tim mjerama među svojim članicama.

Osim mjera koje su poduzete kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19, ESRB je nastavio raditi na razvoju makrobonitetnih alata izvan bankarskog sektora. Europskom nadzornom tijelu za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA) dostavio je informacije o nizu tema povezanih sa središnjim kliringom, načinima unaprjeđenja makrobonitetnih aspekata pravila iz direktive Solventnost II koja se odnose na osiguravatelje te načinima unaprjeđenja direktive o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova (AIFMD)⁸. Kad je riječ o središnjem kliringu, ESRB je surađivao s ESMA-om na razvoju rješenja središnjeg kliringa za mirovinske sustave, uslugama smanjenja rizika nakon trgovanja u pogledu obveze kliringa te standardima o izvješćivanju, kvaliteti podataka, pristupu podacima i registraciji trgovinskih repozitorija u skladu s uredbom o infrastrukturi europskog tržišta (EMIR Refit). ESRB je ESMA-i dostavio i mišljenje o klasifikaciji i naknadnom priznavanju središnjih drugih ugovornih strana trećih zemalja koje pružaju usluge u Europskoj uniji. Kad je riječ o sektoru osiguranja, ESRB je dostavio odgovor u sklopu savjetovanja Europske komisije o preispitivanju direktive Solventnost II. Iznio je prijedloge za makrobonitetne alate za kapitalne, likvidnosne i međusektorske aspekte o kojima piše u izvješću objavljenom u veljači 2020. Pritom je naglasio jpotrebu da se rizici i dalje pravilno prikazuju u skladu s direktivom Solventnost II

⁴ **ESRB-ovo izvješće o posljedicama mjera potpore zbog bolesti COVID-19 poduzetih radi zaštite realnog gospodarstva na financijsku stabilnost.**

⁵ **Preporuka Europskog odbora za sistemske rizike od 27. svibnja 2020. o ograničenju raspodjela tijekom pandemije COVID-19 (ESRB/2020/7).**

⁶ **Mišljenje Europskog odbora za sistemske rizike od 18. veljače 2021. o obavijesti Belgije o produljenju razdoblja primjene strože nacionalne mjere na temelju članka 458. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (ESRB/2021/1).**

⁷ **Preporuka Europskog odbora za sistemske rizike od 4. prosinca 2020. u pogledu norveške obavijesti o namjeri određivanja stope zaštitnog sloja za sistemski rizik u skladu s člankom 133. Direktive (EU) 2013/36/EU (ESRB/2020/14) i priloženo izvješće.**

⁸ Direktiva 2011/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ te uredbi (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010 (SL L 174, 1.7.2011., str. 1.)

te da se uspostavi usklađen okvir oporavka i sanacije za cijelu Europsku uniju. Kad je riječ o investicijskim fondovima, ESRB je dostavio odgovor u sklopu savjetovanja Europske komisije o preispitivanju direktive AIFMD. U odgovoru su se razmatrali prikladnost okvira za izvješćivanje i pristup podacima za praćenje sistemskog rizika, potreba za operacionalizacijom postojećih instrumenata makrobonitetne politike te kontinuirani razvoj okvira makrobonitetne politike za investicijske fondove.

Osim toga, ESRB je izradio nepovoljne scenarije za testiranje otpornosti europskih nadzornih tijela na stres. Kad je riječ o bankarskom sektoru, Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA) odgodilo je testiranje otpornosti na stres koje je planiralo za 2020. do 2021., za koje je ESRB još u 2020. dao nepovoljan makroekonomski scenarij. ESRB je u siječnju 2021. dostavio EBA-i nov scenarij koji je bio u skladu s ESRB-ovom najnovijom procjenom rizika. Kad je riječ o sektoru osiguranja, ESRB je dostavio nepovoljan scenarij za testiranje otpornosti na stres u sektoru osiguranja za 2021. koje provodi Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje. Kad je riječ o novčanim fondovima, ESRB je ESMA-i dostavio ponovno kalibrirani skup pokretača rizika kako bi taj scenarij bio teži od svih kretanja na tržištima tijekom ožujka 2020., pri čemu su obuhvaćeni svi pokretači rizika.

Ispunjavajući ESRB-ove obveze povezane s odgovornošću i izvješćivanjem, predsjednica ESRB-a sudjelovala je u saslušanjima pred Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku Europskog parlamenta. Na tim je saslušanjima predsjednica zastupnicima u Europskom parlamentu pružila informacije iz prve ruke o razlozima za inicijative politika ESRB-a. To je uključivalo mjere koje je ESRB poduzeo kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19.

Kao i prethodnih godina, ESRB je organizirao više događaja kako bi uključio dionike u rasprave o makrobonitetnoj politici. S obzirom na pandemiju bolesti COVID-19, ti su se događaji, kao i redoviti sastanci ESRB-a, održavali u virtualnom okružju s pomoću tehnologije za videokonferencije. U sklopu svojeg mandata ESRB je održao godišnji sastanak s Odborom europskih tijela za nadzor revizije i ovlaštenim revizorima globalnih sistemski važnih financijskih banaka i osiguravatelja sa sjedištem u EU-u. Sastanak je namijenjen informiranju ESRB-a o sektorskim kretanjima ili svim značajnim kretanjima u globalnim sistemski važnim financijskim institucijama a glavne su teme bile trenutčan i dugoročan učinak pandemije bolesti COVID-19 na banke i osiguravatelje, način na koji bi pandemija mogla utjecati na reviziju te uloga revizora u sprečavanju računovodstvenih prijevara. S obzirom na pandemiju bolesti COVID-19 ESRB nije održao godišnju konferenciju.

Imprint

© **Europski odbor za sistemske rizike, 2021.**

Poštanska adresa: 60640 Frankfurt na Majni, Njemačka
Telefonski broj: +49 69 1344 0
Mrežne stranice: www.esrb.europa.eu

Sva prava pridržana. Dopušta se reprodukcija u obrazovne i nekomercijalne svrhe uz navođenje izvora.

Krajnji datum za podatke uključene u ovo izvješće bio je 31. ožujka 2021.

Objašnjenje terminologije možete pronaći u [Pojmovniku ESRB-a](#) (samo na engleskom jeziku).

ISSN 2363-1619 (pdf)
ISBN 978-92-9472-216-4 (pdf)
DOI 10.2849/564148 (pdf)
Kataloški broj EU-a DT-AB-21-001-HR-N (pdf)